

TTB VII. KADIN HEKİMLİK VE KADIN SAĞLIĞI KONGRESİ

SONUÇ BİLDİRGESİ

3 Nisan 2022, Diyarbakır

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu tarafından düzenlenen, VII. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi 1-3 Nisan 2022 tarihleri arasında Diyarbakır'da yapıldı. Diyarbakır Tabip Odası ev sahipliğinde, Türkiye'nin dört bir yanından tabip odaları, emek-meslek örgütleri, demokratik kitle örgütleri, tıpta uzmanlık dernekleri aktivistlerinden yaklaşık 150 katılımcının katılımıyla yapılan kongre programında iki atölye, yedi panel, bir forum yer aldı. Oturumlarda sağlık bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında çalışan kadınlar, kadın akademisyenler, kadın mücadelesi yürüten aktivistler başta olmak üzere değerli katılımcılar tarafından çok verimli tartışmalar yapıldı.

Kongrenin bu yılki başlığı "Ekolojik Kriz, Kadın ve Kadın Sağlığı" idi. Ekolojik krizin derinleştiği ve bunun sağlık sonuçlarının tüm toplumsal kesimlere eşitsiz bir biçimde yansıdığı gerçeğinden hareketle, kadınlar olarak yaşamakta olduğumuz süreci tartışmak, krizlerin girdabında yaşamın yıkımına karşı tutumumuzu ortaklaştırmak, yaşamı korumak ve çözümünü birlikte üretmek için yapmamız gerekenleri tartıştık.

Çok Yönlü Bir Ekolojik Kriz İçindeyiz

Doğayı, canlıları, kadınları ve emeği tahakküm altına alan ataerkil anlayış, egemen üretim ilişkileri içinde güçlenerek varlığını sürdürmeye devam ediyor. Ataerki, kapitalizm ile bütünleşerek insanla insan, kadınla erkek arasındaki eşitsizlikleri ve sömürüyü derinleştirerek, doğayı birkaç kişinin mülkiyetine sunar. Sermaye birikimine dayalı olan kapitalizm sürekli kriz üreten bir sistemdir. Bu krizlerinin çözümü olarak geliştirilen doğal ve kültürel varlıklara el koymaya dayalı birikim rejimi, giderek daha karmaşıklaşan ve yaşamı yok eden, sağlık krizi, gıda krizi, su krizi, iklim krizi vb. çoklu krizleri açığa çıkarıyor ve tüm yaşamı bu girdabın içine almayı sürdürüyor.

Ekolojik felaketlerin yaygınlaşıp sıradanlaştığı ve dünyanın geleceğini tehdit ettiği bu süreçte günümüzde, insanı ve doğayı birbirinden ayrı ele almanın ya da birisini diğerinin içinde eritip yok etmenin doğru bir bakış açısı olmadığını biliyoruz. Ekolojik kriz tek başına bir çevre sorunu olarak algılanmamalıdır, yaygın ve yıkıcı etkileri vardır, tüm canlılığı ve gelecek kuşakların yaşam hakkını ortadan kaldırmaktadır.

Ekolojik Kriz Günlük Yaşantıları Dönüştürüyor

Biz kadınlar, doğa tahribatını, ataerkilliğin, eril sömürünün, kapitalizmin, ekolojik krizin ve ırkçılığın bir uzantısı olarak görüyoruz. Tüm yerkürede egemen etniklikten olmayanlar, siyahlar, mülteciler, kadınlar, çocuklar, işçiler, yaşlılar, engelliler, LGBTİ+'lar ekolojik krizi ortaya çıkaran nedenlerle çok az ilgileri olmasına rağmen, bu krizin sonuçlarından çok daha derin biçimde etkilenmektedir.

Bir yandan artan nüfusun etkisi, diğeryandan endüstriyel tarım ve hayvancılık nedeniyle ormansızlaştırma, toprağın, havanın ve suyun kirletilmesi, biyoçeşitlilik kaybı, ekolojik dengenin bozulması, hayvanların yaşam alanlarına müdahale sonucu hayvanlarla insanların yakın temasının artması ve iklim krizine bağlı olarak sıcaklıkların yükselmesi, enfeksiyon hastalıklarının yayılmasına neden olmaktadır. Bütün bunların sonucunda dünya hızla altıncı büyük yok oluşa sürüklenmekte ve bu çerçevede canlılar arasında türsel çeşitlilik, canlıların yaşam alanları hızla azalmaktadır.

Ormanların yağmalanması sonucu hayvanların besin bulmak için yer değiştirmesi ve endüstriyel hayvancılıkla hayvan nüfusunun homojenleşmesi, zoonoz hastalıklarını geri dönülemez biçimde hayatımıza sokmuş durumdadır.

Ekosistemin onarılamayacak biçimde bozulması, son iki buçuk yıldır boğuştuğumuz COVID-19 pandemisinde olduğu gibi dünyamızı pandemiler çağına doğru evriltmektedir. Biz sağlık çalışanlarının omuzlarına bir kabus gibi çöken COVID-19 pandemisinin de nedeni ekolojik krizdir. Öte yandan COVID-19 pandemisinin görünür kıldığı sağlık krizi kadınlar, yoksullar, işçiler, mülteciler, LGBTİ+'lar vb kırılgan gruplarda yıkıcı sonuçlarıyla katmerlenerek yaşanmaktadır.

Ekolojik felaketlerin yaygınlaşıp sıradanlaştığı ve geleceği tehdit ettiği bu dünyada, sorunları çözenin yolu insanı ve insansız doğayı birbirinden ayrı ele almak yerine, insanın doğanın bir parçası olduğunu kabul etmekten geçmektedir. Bu bakış açısının doğal bir sonucu olarak da "kâr-kazanç odaklı ve türcü olmayan" bir yaşamı inşa etmenin geleceğimiz için son derece gerekli olduğu açığa çıkmaktadır.

Ekolojik kriz, hem bir sağlık krizi hem de yeniden üretim ve bakım krizi olarak tecrübe edilmektedir. Ev içi görünmez emek ilişkileri uzaktan eğitim ve çalışma gibi yeni koşullar altında derinleşmekte ve kadınların bu koşullardan kamusal ve ortak çıkış yolları aramalarının önü kesilmektedir. Kadınlar bu süreçte yaşam hakkı başta olmak üzere, sosyal, ekonomik, kültürel boyutlarıyla çeşitli hak ihlalleri, şiddet, baskı, taciz, mobbing ve fırsat eşitsizliği ile karşı karşıya kalmaktadır.

Gözden ırak tutamayacağımız bir başka olgu; savaş, çatışma, göçmenlik, şiddet sarmalında daha da ağırlaşan ve adeta bedenleri "muharebe alanı" kılınmış olan kadın sığınmacılar gerçeğidir. En kırılganlaştırılmış grup olan mülteciler, sağlık ve barınma haklarından mahrum bırakılarak yardım kültürüne mahkûm edilmektedir.

Bütün bu çerçeveden hareketle, diyoruz ki;

- Gezeğenin sonunu getiren endüstriyel tarım, hayvancılık ve fosil yakıt kullanımına, doğal ve kültürel alanların sermaye birikim sürecine sokulmasına son verilmelidir.
- Yaşamın temel gereksinimi olan su, sermaye birikiminden çıkarılmalı, özgülleştirilmelidir. Su ve suyun akışta olduğu doğal sistemler; ormanlar, meralar, yaylalar, akiferler, göller, dereler, denizler, tarım alanları korunmalıdır.
- Enerji gereksinimi de dahil halkların gereksinimi olan üretimler halkların, yöre halkının kullanım hakkını da sağlayacak biçimde şekillendirilmeli, yerinde üretilmeli ve dağıtılmalıdır.
- Geniş kapsamlı yeniden ormanlaştırma ve biyolojik çeşitlilik programları başlatılmalıdır.

- Üretim sisteminde kadınların dayanışma ekonomilerine, kadın kooperatiflerine yer açılmalıdır.
- Mültecilerin, özellikle mülteci kadınların sağlık dahil, insan olmaktan kaynaklı tüm hakları tanınmalıdır.
- Bütün bunları hayata geçirmek üzere, yerellerin, meslek örgütlerinin ve sorunun muhataplarının öncelik ve ihtiyaçlarını dikkate alarak halkların iradesini tanıyan ve güçlü merkezi planlama yapacak bir kurum oluşturulmalıdır.
- Başta iş saatlerinin azaltılması ve iş haftasının kısaltılması için mücadele de dahil emek sömürsünün önlenmesi için TTB, diğer emek örgütleri ve uluslararası örgütlerle birlikte sorumluluk almalı ve işsizlere iş bulmak için yatırım yapmak, büyümek mazeretinin önüne geçilmelidir.

Ekolojik Kriz Kadınların Sağlığını ve Yaşam Alanlarını Dönüştürüyor

Kapitalizmin krizden çıkış için uyguladığı tüm üretimler yine ekosistemi bozmakta, biyoçeşitlilik azalmakta, kasırgalar, hortumlar, yangınlar gibi afet/olağandışı durumlar artmaktadır. Doğal sistemlerin yok oluşa sürüklenmesi, suların ve yaşam alanlarının sermaye denetimine girmesi tarım arazilerinin tahribine neden olmakta; göçlere, demografik değişimlere, çatışma, şiddet ve savaşlara yol açarak kadınların sağlığı ve yaşam alanlarını doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Savaş, Ortadoğu'da ve Ukrayna'da yaşandığı gibi halkları zorla yerinden etmekle kalmamakta, halkların ve kentlerin belleğini de yok etmektedir. Barınma olanaklarını, temiz hava, temiz ve sağlıklı suya, güvenli ve yeterli gıdaya erişimi ortadan kaldırmakta, hastalık yükü ve erken/önlenebilir ölümleri artırmaktadır. Tarımsal üretimde artan düzeyde maruz kalınan toksik kimyasallar ve endokrin bozucular üreme, büyüme, bedensel ve zihinsel gelişme sorunlarına yol açmaktadır. Enfeksiyon hastalıkları, kötü beslenme, kötü çalışma koşulları nedeniyle kronik hastalıklar ve kanserlerde artış görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle, artan afetlerden en çok kadınlar etkilenmekte, afetlerde erkeklere kıyasla beş kat daha fazla ölmektedir.

Ekolojik değişimler, temelde su ve beslenmeyi sağlamadan sorumlu kadınların bu gereksinimleri karşılamak için daha uzaklarda daha güvensiz ortamlarda bulunmalarına neden olmakta ve bu da şiddet, taciz ve tecavüz riskini artırmaktadır. Yerinden edilmiş kadınlar için geçim kaynaklarının yok olması, yoksulluğun şiddetlenmesi, kız çocuklarının eğitimlerinin önündeki engeller ve erken yaşta zorla evlendirmeler, kadınların bedensel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca iklim değişikliğine bağlı sıcaklık artışları ve çevre kirliliği doğurganlığı olumsuz etkilemekte, erken doğum ve düşük doğum ağırlıklı bebek doğumlarına yol açarak bebek sağlığı sorunlarına ve bebek ölümlerinde de artışa yol açabilmektedir.

Ekolojik krizin görünür sonuçlarından olan hava kirliliği, kritik uyarısını başta solunum sistemi hastalıkları olmak üzere kalp-damar ve nörolojik sistem hastalıklarında göstermekte, kalp krizleri, inme, akciğer enfeksiyonları, gelişim bozuklukları ve kanserlere yol açmaktadır. Araştırmalar çocuklar, yaşlılar ve yoksullar başta olmak üzere kırılgan grupların hava kirliliğinin yıkıcı etkilerine daha çok maruz kaldığını göstermektedir. Krizin su ve deniz kirliliği olarak görünür olduğu diğer sonuçları, cilt kanseri, katarakt, vektör kaynaklı hastalıklar, paraziter, viral ve bakteriyel hastalıklara neden olmaktadır. İç ortam hava kirliliği açısından ülkemizde önemli sorunlardan birini biyomas (katı yakıt) dumanlarına maruziyetle yaşıyoruz. Bu durum özellikle evde daha fazla zaman geçiren kadınlar ve çocukları etkilemekte; kadınlarda akciğer kanseri ve

kronik solunum yolu hastalıklarına neden olmaktadır. Diğer iki önemli sorun ise pasif tütün ürünleri dumanına maruziyet ve çevresel asbest maruziyetidir.

Uygulanan enerji politikalarının başta kömür, petrol ve doğalgaza, suyun ve su havzalarının metalaştırılmasına dayalı olanları hem halk sağlığını ciddi bir şekilde risk altına almakta hem de dünyanın geleceğini tehdit eden ekolojik krize yol açmaktadır. Yaşanılan pek çok “doğal afet”in aslında ekolojik krizin beklenen ve önlenebilir sonuçlarıdır.

Ekolojik kriz sağlık sistemine iki ek yük getirmektedir. Birincisi; bu krizin yarattığı sağlık sorunlarıyla başa çıkılması, ikincisi krizin ortaya çıkardığı sorunlarının en aza indirilmesi için yatırımların yapılmasıdır.

Ekolojik kriz, kronik hastalıklarda, kronik hastalıklardan ölümlerde ve bulaşıcı hastalıklarda artış gibi sonuçlara yol açmaktadır ki bu hastalıklar kadınlarda da artmış oranda ortaya çıkmaktadır.

Tarımda kullanılan ancak toksik ve kanserojen etkisi nedeniyle 1980’lerde kullanımı yasaklanan, yapılan çalışmalarda anne sütünde tespit edilebilen DDT halen el altından satılmakta ve tarımsal üretimde kullanılmaktadır. Endüstriyel tarımda sağlığa zararlı başta pestisitler olmak üzere pek çok ilacın kullanıldığı bilinmektedir. Yaygın plastik kullanımı tüm canlıların organ ve dokularında plastik bulunduğunu göstermiştir. Suyun ticarileştirilmesi ile birlikte plastik damacanalarla evlere giren plastikler ve tarımda kullanılan endokrin bozucuları pek çok başka sonucun yanı sıra, kız çocuklarının erken cinsel gelişimlerine (erken puberte) de yol açmaktadır.

Doğanın, müşterek alanların, ormanların, dağların, suların kapitalist üretim için mülk edinilmesi ve tahakküm altına alınması ile kadınlar yoksullaşmakta, doğal çevrelerinden koparıldıkları için erkeklere ve ailelerine bağımlılıkları artmakta, göç etmek zorunda kaldıkları kentlerde çiftçi vasfını yitirdikleri için vasıfsız kategorisine ve derin sömürüye açık insanlara dönüşmektedirler. Yaşadıkları yalnızlık ve yoksulluk kadınlara yönelik şiddeti artırdığı gibi dayanışmasız da bırakmaktadır. Tüm bu el koymalar ve özel sektöre devretmek üzere yapılan kamulaştırmalar barınma, sağlıklı bir çevrede yaşama, sağlıklı ve yeterli gıdaya erişim, suya erişim ve çalışma haklarını ortadan kaldırmakta, dayanışma haklarının kullanılmasını engellemektedir.

Yaşam alanlarını daha fazla kâr için talan eden dönüşümün sağlığa daha fazla zarar vermemesi için;

- Asbest maruziyetini önlemeye yönelik pazarlarda ak toprak satışları engellenmeli, asbest çıkarılan alanlar kapatılmalıdır.
- Doğal “kaynakların” yeniden bölüşümü temelinde gerçekleşen, fosil gaz, nükleer, su vb. kaynaklı savaşlara son verilmeli, enerji ihtiyacı halkların kullanım değerine dayalı olarak yeniden kurgulanmalıdır.
- Başta sigara içmeyenler, çocuk, ergen ve hassas gruplar olmak üzere bütün toplumun tütün, e-sigara ve ısıtılmış tütün ürünlerine maruz kalması engellenmelidir. E-sigara ve ısıtılmış tütün ürünlerinin üretimine, ithalatına ve satışına geçit vermeyen, tütün endüstrisinin çıkarlarını değil, halk sağlığını önceleyen politikalar kararlılıkla sürdürülmelidir.
- Suyun metalaştırılması sona erdirilmelidir.
- Dağıtım şebekeleri hurdaya dönmeden elektrik dağıtımı yerel yönetimlere devredilmeli, enerjide tüm özelleştirmeler durdurulmalıdır.

- Kömür santralleri amasız fakatsız kapatılmalıdır.
- Nükleer santral projeleri derhal durdurulmalıdır.
- İnşaat ve enerji sektörüne dayalı çimento fabrikalarının, taş ocaklarının yaşamı ve yaşam alanlarını yok eden müdahalesine, inşaata dayalı büyümeye son verilmelidir.
- GDO'lu tohumlara karşı "iyi tohumlar" savunulmalıdır. Geçimlik/ekolojik tarım ve gıda toplulukları desteklenmeli, kimyasal gübre yerine kompost tarımı desteklenmelidir.
- Bakım işleri toplumsallaştırılmalıdır.
- Yapararak ve yaşayarak öğrenilmeli ve öğrenme ağırlıklı bir sistem inşa edilmelidir.
- Tembellik hakkı savunulmalıdır.
- İklim mültecileri de dahil olmak üzere, tüm mültecilerin geri gönderilmemesi uluslararası anlaşmalar ve ulusal düzenlemelerle garanti altına alınmalı, sağlık hizmeti kapsamı belirlenirken yurttaşlık kriter olmaktan çıkartılmalıdır.
- Yaşam suçu olan savaş/çatışma süreçleri sona erdirilmelidir.
- Savaşa değil, başta sağlık olmak üzere ekolojik krizin tüm sonuçlarının azaltılmasına ve iklim adaletine bütçe ayrılmalıdır.

Ekokırımı Karşı Kadın Mücadelesi Devam Ediyor

"Soruna yakın olduğunuzda, mutlaka çözümlere de yakınsınızdır."

Kadınlar, ekolojik kriz ve ekokırım karşısında; sermayenin maden, inşaat, enerji üretimlerine, nükleere karşı hareketlerde, termik santrale karşı, zeytinini savunurken, Cerattepe, Kazdağları, Hevsel Bahçeleri, Hasankeyf, Validebağ, Munzur Dağı, Gediz Havzası, Akbelen ve her yerde, ne bedenini ne doğayı bu düzene yağmalatmakta ısrarcıdır. Kadınlar, Türkiye'de onlarca sayıda kömürlü termik santrallere yenilerin eklenmesi ve faaliyete sokulmasının birey, toplum ve tüm canlıların sağlığı üzerinde ölümcül yıkımlara neden olduğunu bilerek, yaşanacak bu yıkımı önlemek için ve farkındalığı artırmak için mücadelede kararlıdır.

Süregiden küresel ölçekli savaşlara ve coğrafyamızda doğaya, kentlere ve tüm canlılara yönelen şiddete karşı bir arada yaşamı savunmaya devam edeceğiz. Toprağı ve tüm canlıları yok eden kimyasal silahların, açık patlayıcıların ve kurşunların altında yaşadığımız hayatlarımızı her gün yeniden kurmaya devam edeceğiz. Bu metnin kaleme alındığı coğrafyada yaşanan yıkımlardan kalan boşluğun doldurulamayacağını biliyoruz. Yanan ormanlarda can veren tüm canlıların hem yaşamda hem de ölümden eşit olduklarını, Manavgat'tan Hozat'a tüm canlıların yaşam hakkını savunmanın müşterek sorumluluğumuz olduğunu unutmuyoruz.

Bizler, "alternatif/temiz enerji" adı altında pazarlanan HES'lere, RES'lere, GES'lere, JES'lere, ana kirleticiler olan termik ve nükleer santrallere karşı mücadeledeki kadın hekimleriz. "Savaşa da nükleer santrallere de hayır" diyen TTB'nin kadın üyeleri olarak, enerji kaynakları etrafında yapılan güç gösterileri ve savaşlara da karşı olmaya devam edeceğiz.

Biz kadınlar, ekoloji hareketleri kurumsallaştıkça kadınların temsiliyetlerinin düştüğünü de yaşayarak öğrendik. O nedenle, ekoloji hareketi içinde feminist hareketin yatay ve hiyerarşisiz örgütlenme yönteminin kullanılması gerektiğini biliyoruz ve savunacağız. Kurulların

oluşumunda toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin gözetilmesi ve uluslararası sözleşmelere uyulması konusunda ısrarcıyız.

Sonuç

Bizler TTB Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu olarak;

Gezegeenin sahip olduğu tüm doğal varlıkların, insanlığın binlerce yıllık belleğini, birikimini temsil eden varlıkların sınırsız tüketimine, ormansızlaştırmaya, fosil yakıtların ölçsüz kullanımına ve bunun sonucunda sellerden sıcak hava dalgalarına, su kıtlığından geniş alanların giderek artan çölleşmesine kadar farklı yöntemlerle gelen ekokırımaya karşı mücadelenin bir parçasıyız.

Çünkü tanık olduğumuz yıkımları yorumlamanın yeterli olmadığını, bunlara neden olan sistemi değiştirmenin önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle güçlü olma, sahip olma, fethetme politikaları olmadan doğayla birlikte yaşamının yeni yollarını denemek, yaşamı özgür kılacak, ihtiyaç için üretilecek, yaşamı ve yaşam alanlarını koruyacak başka bir yaşamı örmenin zorunlu hale geldiğini, bu perspektifi yaşama geçirmenin sorumluluğunu sahipleniyoruz.

Bunun için;

Başka bir sağlık sistemi mümkün diyoruz.

Tıp eğitimi mezuniyet öncesi ve sonrasında da ekolojik düşünmeyi içerecek şekilde planlanmalıdır.

Hastalıkların önlenmesine, bunun için de ekolojik dengenin korunmasına dayalı, koruyucu sağlık hizmetlerini önceleyen, sosyalizasyonu ve toplumun kendisinin dile getirdiği ihtiyaçları esas alan, yatay, hiyerarşisiz, tahakkümsüz, yerel ve yerinde verilen, binalarla sınırlı olmayan, bilginin tahakkümüne değil, eşitliğe ve dayanışmaya dayanan bir sağlık sistemi olmalıdır.

Meslek örgütünde her aşamada yönetimden aktivistüne toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan kadın bakış açısının içselleştirilmesi elzemdir.

Yerelerde ataerkil mekanizmaları değiştirmek için örgütlenerek, eşitlikçi bir yönetimi, toplumsal cinsiyet eşitliğinde birlikte karar almayı ve ekoloji politik yaşamı örmeyi öneriyoruz.

Bizler, insanın ve dünyanın umutlu ve sağlıklı geleceğini, insanın doğadan özgürleşmesi yerine, insanın doğayla birlikte özgürleşmesinde aramaktayız ve bu mücadelede kadın hekimler olarak biz de varız.

Daha çok kadına heyecanımızı, deneyimimizi yayacağız.

Bu sonuç bildirgesini *yaşamı özgürleştiren, dönüştüren kadınlara adıyoruz.*

Türk Tabipleri Birliği Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu